

Til:

Naalakkersuisut for Børn, Unge og Familier
Naalakkersuisut for Sundhed og Handicap
Naalakkersuisut for Socialanliggender
Naalakkersuisut for Uddannelser
Inatsisartuts Social- og Familieafdelings medlemmer
Inatsisartuts Sundhedsafdeling
Samtlige partier i Folketinget samt deres grønlandsordførere, sundhedsordførere og socialordførere
Folketingets Socialudvalg
Folketingets Sundhedsudvalg
Oppositionens repræsentanter i Folketinget
Folketingets Grønlandsudvalgs-medlemmer

ÅBENT BREV

Krav om politisk handling: Systemisk forskelsbehandling og brud på oprindelige folks rettigheder i Danmark

Brøndby d.14. oktober 2025

Kære modtagere

Denne henvendelse fremsættes på vegne af grønlandske børn, unge, familier og personer med handicap bosat i Danmark. Den udspringer af alvorlige og systematiske problemer i den måde, det danske system behandler grønlandske borgere på, især inden for børnefaglige undersøgelser, socialforvaltning, anbringelsessager og sundhedsfaglige vurderinger. Problemerne har både retssikkerhedsmæssige, kulturelle og menneskeretlige dimensioner, og de kræver politisk handling.

Emnerne er meget kort beskrevet, for at I bliver opmærksom på dem.

Manglende efterlevelse af FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder

Grønlændere (Inuit) er det eneste oprindelige folk i Kongeriget Danmark. Danmark og Grønland har tilsluttet sig FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), men disse rettigheder efterleves ikke i dansk forvaltningspraksis. Sager

behandles uden at tage højde for oprindelige folks særstatus, hvilket er både juridisk og etisk uholdbart.

FN's særlige rapportør har desuden kritiseret Danmarks manglende kulturelle hensyn og påpeget strukturel forskelsbehandling på social- og familieområdet.

Når der findes så mange sager på børneområdet, hvor grønlandske borgere oplever fejl, misforståelser og forskelsbehandling, er der behov for en uvildig undersøgelse af praksis. Det er ikke alene brugen af FKU-tester, der skaber problemer. Diskrimination, nedværdigende behandling, fejlfortolkninger og fejl sagsbehandling opstår også gennem mange andre udredningsværktøjer og metoder, som ikke er tilpasset grønlandske borgere.

I Danmark anvendes en række test- og vurderingsredskaber, uden at de systematisk inddrager sproglige, kulturelle og identitetsmæssige forskelle. Hvis man ønsker at styrke retssikkerheden for grønlandske borgere i Danmark, må man udvikle redskaber og metoder, der er kulturelt og sprogligt tilpassede. Danmark og Grønland har siden 13. september 2007 tilsluttet sig UNDRIP, som fastslår, at oprindelige folk bør inddrages i alle beslutninger og lovændringer, der påvirker dem.

Der findes i dag lukkede sager, som ikke kan få oprejsning. Det betyder, at tvangsadoption sager fra både sidste år og tidligere år ikke kan genoptages, selvom Danmark burde give genoprejsning i henhold til UNDRIP's artikler.

I dag er der 13.959 anbragte børn i Danmark (Danmarks Statistik, 31.12.2024). 5,9 % af disse er grønlandske børn. Antallet er steget fra 134 i 2019 til 460 i 2023. Estimerterne peger på, at tallet kan nå op mod 3.900 anbragte grønlandske børn i 2030, og omkring 823 grønlandske børn i 2025, hvis udviklingen fortsætter.

Manglende undervisning og viden i uddannelsessystemet

For at ændre den grundlæggende mangel på forståelse for borgere med grønlandsk baggrund i Danmark, er det nødvendigt med reformer i uddannelsessystemet. Det bør være obligatorisk for gymnasieelever, universitetsstuderende samt studerende på pædagog-, socialrådgiver- og læreruddannelser at modtage undervisning om grønlandsk kultur, historie, sprog og forskellige livsformer, herunder forskellige kulturer i hele Grønland, med opdateret viden, ikke forældede data.

I dag behandles grønlændere som "usynlige" i systemet, fordi etnisk oprindelse ikke registreres. Det fører til standardbehandling, fordomme og diskrimination, som kunne forebygges gennem reel viden. Manglende forståelse spiller ofte en afgørende rolle i både anbringelsessager og handicapområdet.

Mangel på beskyttelse af unge grønlandske mødre under anbringelse eller børn under anbringelse fejldiagnosticeres

Der findes dokumenterede tilfælde, hvor grønlandske unge under anbringelse i Danmark ikke modtager basal seksualundervisning eller beskyttelse mod tidlig graviditet. Et konkret eksempel er en 17-årig pige, der i april 2025 fødte et barn, uden at have fået tilstrækkelig information eller støtte. Hun opdagede graviditeten i uge 32, og barnet blev bortadopteret med samtykke, uden at hun havde kendskab til sine rettigheder. Bedsteforældre og juridiske repræsentanter blev ikke tilbudt. Den unge har været anbragt uden for hjemmet siden hun var lille. Dette er et alvorligt svigt både fagligt og retssikkerhedsmæssigt.

Faglig omskrivning, inkl. fejlagtige antagelser om psykisk retardering hos forældre

I visse kommunale sagsforløb observeres det, at forvaltninger, uden sundhedsfaglig autorisation, fremsætter formodninger om, at forældre kan lide af psykiske lidelser, herunder mulig mental retardering (intellektuel funktionsnedsættelse). Disse antagelser fremgår ofte af sagsakter og forvaltningsnotater, selvom der hverken foreligger psykiatrisk udredning, neuropsykologisk testning eller anden objektiv dokumentation, der understøtter disse vurderinger.

Samtidigt ses det, at børn, som henvises til Børne- og Ungdomspsykiatrien, i flere tilfælde får stillet psykiatriske diagnoser, såsom Miljødiagnose og Anbringelsesdiagnose under deres udredning for autisme, ADHD eller tilknytningsforstyrrelser, primært på baggrund af kommunens henvisningsbeskrivelse. **De diagnoser, som barnet har fået, er livsvarige, og derfor har det været nødvendigt at indbringe sagen for Styrelsen for Patientklager.**

Baggrunden er, at diagnoserne er givet med henvisning til formodet genetisk arvelighed, uden at der foreligger sundhedsfaglig diagnosticering af forældrene, som kunne underbygge denne antagelse. Dette rejser alvorlige bekymringer vedrørende henvisningsbias, hvor de kommunale antagelser uforholdsmæssigt påvirker det kliniske udredningsforløb. Diagnoser, der bygger på ikke-fagligt funderede oplysninger fra kommunen, kan medføre betydelige retssikkerhedsmæssige problemer og føre til uhensigtsmæssige og potentielt skadelige beslutninger om fx anbringelse, medicinsk behandling og langvarig sagsføring.

Flere forældre har i sådanne sager været nødsaget til at indgive klage til Styrelsen for Patientklager, da både udredningens grundlag og dokumentationskrav ikke har været i overensstemmelse med gældende sundhedsfaglige standarder og rettigheder efter sundhedsloven.

VISO's rolle og manglende faglig vægt i praksis

Kommunerne skal henvise sager vedrørende grønlandske børn til VISO, som anses som en garant for kvalitet og uvildighed.

Der er flere kommuner, der ikke har henvist FKU-test sager til VISO efter lovændringen pr. d.1. maj 2025 om Barnets Lov paragraf 171 a-d, herunder en stor kommune i Danmark, Odense eller Nørre Djurs Kommune.

VISO's tilstedeværelse bruges ofte som fagligt værn mod kritik, selvom vurderingerne fortsat baseres på kommunernes egne, ofte begrænsede, faglige, sproglige og kulturelle kompetencer. I praksis udfører VISO dog ikke selv standardiserede tests eller udredninger. De rådgiver kun, mens kommunerne selv kan udarbejder de fulde undersøgelser med standardiseret test.

I Danmark anvendes blandt andet Tryghedscirklen som redskab til vurdering af forældreevne og mentaliseringsevner både i dagtilbuddet, dagsinstitutioner, grundskolen, som forældrekurser m.fl., men dette værktøj er ikke tilpasset grønlandske borgere. Forskelle i mentalisering og refleksionsevne bliver dermed ofte fejlfortolket som manglende forældreevne og er anbringelsesgrundlag til at tvangsfjerne et grønlandsk barn eller bibeholde tvangsanbringelsen.

VISO's brug af akter og ændringer efter februar 2025

Ved henvisning til VISO modtager de kun et begrænset udsnit af sagens akter. Inden februar 2025 blev FKU-tester (Forældrekompetenceundersøgelser) aktivt brugt. Efter socialministerens udmelding den 17. januar 2025 om stop for brug af FKU-test, fjernes FKU-delen formelt, men dele udplukkes herfra og bruges stadig i praksis. Som også er blevet brekræftet fra en Forvaltningsmyndighed i Odense Kommune, så gælder FKU-testerne, så længe en ny VISO-udredning ikke er iværksat.

Det skaber en juridisk og faglig uklarhed, hvor vurderinger fortsat påvirker beslutninger, selvom de ikke længere fremgår eksplicit af akterne. Dette undergraver gennemsigtighed og retssikkerhed.

Manglende teknologisk informationsudveksling og fejltolkning af grønlandske familieformer

Der mangler effektive teknologiske løsninger, som kan sikre informationsudveksling mellem danske og grønlandske myndigheder. I Grønland anvendes Winformatik som sagsbehandlingssystem, men der findes ingen integration, som giver danske myndigheder adgang til kulturel og kontekstuel viden.

Kulturelle praksisser som gavebørn, hvor børn frivilligt gives til andre familiemedlemmer som led i kollektiv omsorg, bliver ofte fejlfortolket som omsorgssvigt i Danmark.

I Grønland er dette ikke udtryk for manglende forældreansvar, men en social og kulturel ordning. Når familier flytter til Danmark, bliver praksissen ofte registreret som tvangsadoption, fordi danske myndigheder mangler forståelse og data.

Denne fejltolkning kan bruges som grundlag for undersøgelser af forældres øvrige børn og dermed føre til anbringelser af flere børn i samme familie. Havde der eksisteret teknologisk informationsudveksling, kunne mange af disse fejl være undgået.

Manglende klageadgang og retssikkerhed

Der findes ingen reel og uafhængig klagemulighed, når grønlandske borgere får afslag på netværksanbringelser i henhold til Barnets Lov § 58. Dette er særligt problematisk, når forvaltningen mangler kulturel og sproglig indsigt.

Netværksplejefamilier med stærke ressourcer underkastes kommunale undersøgelser, hvor afgørelser ofte træffes ud fra interview vurderinger af mentalisering og refleksionsevne, uden kulturel tilpasning. Resultatet er, at mange får afslag på et utilstrækkeligt grundlag, hvilket svækker både familiernes retssikkerhed og barnets mulighed for at forblive i eget netværk.

I forbindelse med Høje Taastrup-sagen bør der ske en praksisændring i alle anbringelsessager, hvor anbringelsesgrundlaget udelukkende har været FKU-testerne

Kommunerne bør gennemgå disse sager med henblik på hjemgivelse af børnene, hvor det er muligt, og samtidig iværksætte målrettede støtteforanstaltninger til grønlandske børnefamilier for at sikre en stabil overgang og styrke familiens situation. Fremfor sagerne skal igennem Domstolen.

Efter hjemgivelse af barnet tilbyder VISO en ny udredning, hvor FKU-testen ikke indgår. Denne udredning skal give et fagligt grundlag for at tilrettelægge relevante støtteforanstaltninger til familien og sikre, at hjemgivelsen sker på et forsvarligt og

bæredygtigt grundlag samt forældre evnerne undersøges i samspil mellem forældre/børn.

Forslag til handling

På baggrund af ovenstående fremsættes følgende krav:

- Nedsæt en uvildig undersøgelse i samtlige anbringelsessager med grønlandske børnefamilier
- Udarbejd nationale retningslinjer for kulturtilpasset sagsbehandling i social- og børnesager
- Anerkend grønlandske familieformer og praksisser i lovgivning og myndighedsarbejde
- Indfør obligatorisk rådgivning og bisidderordning med grønlandsk sprog- og kulturkompetence, som en uafhængig enhed, ikke alene via Det Grønlands Huse, som udarbejder særlige underretninger, hvis en forældre henvender sig og søge om rådgivning
- Etabler en uafhængig klageadgang ved afslag på netværksanbringelser
- Etabler et uafhængigt tilsynsorgan med særlig ekspertise i oprindelige folks rettigheder
- Gennemfør reformer i uddannelsessystemet, så fagpersoner rustes til at arbejde med grønlandske borgere med respekt og faglighed
- Tydeliggør VISO's rolle og begrænsninger, og stil krav om kulturfaglighed i sager om grønlandske børn
- Opret en fælles politisk arbejdsgruppe mellem Grønland og Danmark for systematisk opfølgning

Afslutningsvis er det nødvendigt at fremhæve en alvorlig og ofte overset problematik vedrørende voksne grønlandske borgere med handicap, som bor på bosteder i Danmark.

Flere af disse borgere har i årevis fået afslag på at flytte tilbage til Grønland, ikke på baggrund af deres egne ønsker, men på baggrund af beslutninger truffet af deres værger.

Der findes tilfælde, hvor personer har været placeret på danske bosteder i op til 18 år uden mulighed for at vende hjem. I denne periode har deres børn og øvrige familie ikke haft fysisk kontakt med dem. Afslagene, som gives af værgerne, kan ikke påklages til forvaltningerne. Begrundelsen lyder ofte, at der ikke findes ressourcestærkt personale i Grønland til at varetage borgerens personlige pleje og omsorg. Dette sker på trods af, at pårørende, med støtte fra blandt andet mig, har rettet henvendelse til relevante fagpersoner og afdelingsledere i Grønland for at afdække mulighederne.

Denne praksis fastholder mennesker i langvarige og uønskede ophold i Danmark og medfører store menneskelige konsekvenser. Børnene udvikler ofte traumer som følge af den langvarige adskillelse, og mange pårørende ender i en fastlåst livssituation, hvor de ikke har mulighed for at skabe et stabilt liv, komme i arbejde eller økonomisk kunne besøge deres familiemedlemmer. Resultatet er en systemisk fastholdelse af både borgere og familier i en uholdbar social og menneskelig situation, uden reelle klage- eller handlemuligheder.

Der bør derfor etableres en klar politisk ramme, som sikrer:

- Retten for borgere og deres pårørende til at få værgebeslutninger om bopæl revurderet af en uvildig instans.
- En reel klageadgang i sager, hvor værger giver afslag på tilbageflytning til Grønland.
- Et samarbejde mellem danske og grønlandske myndigheder om at udvikle tilpassede pleje- og omsorgstilbud i Grønland, så tilbageflytning bliver en reel mulighed.

Denne ændring er nødvendig for at sikre grundlæggende rettigheder, familieliv og kulturel tilknytning for grønlandske borgere med handicap.

Med venlig hilsen
Laila Bertelsen

Frivillig bisidder og støtteperson
Brøndby